

Sarakadee Magazine

[1945]

70년 전, 한국전쟁 속 태극기

เจ็ด ทศวรรษ

ทหารไทย ในสงครามเกาหลี

www.sarakadee.com

ISSN 0857-1538

@sarakadeemag

180.- 4300164

๒ โคลง ฉันทน์
กาพย์ กลอน
สลับสลาย

๔ वादเมือง
เมืองคอง

๘ สารคดีพิเศษ

๑๒ จากบรรณาธิการ
จำวนเวลา

๑๔ สารคดีสมถนา
ลงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม
ชนิด "เอาตัวเข้าแลก"

๑๖ ธรรมชาติ กำมาโซว์
สวัสดิ์ปีใหม่
ด้วยดอกโบโฟรรสมชาติ

๑๘ holistic
ความรู้สึก
กุญแจสู่ความเข้าใจ

๒๐ วิจัยคิดไม่ถึง
ลืมทำไม กำมาลิ้ม

๒๔ ASEAN
Capitalization
"กรอบา"
ในศตวรรษที่ ๒๑

๑๕๔ hidden (in) museum
"อาจารย์ใหญ่-
เยื่อกระดาษ"
อายุกว่า ๑๒๕ ปี

๑๕๒ ข่าวธุรกิจ-ผลิตภัณฑ์

๑๕๖ ก้ายคริว
เกลือบ่อโพธิ์
สินแร่ว่าแห่งขุนเขา

ปก : ทหารไทย
ระหว่างซ้อมรบ
ที่เมืองแทกู
ก่อนไปแนวหน้า

ภาพปก : หอจดหมายเหตุ
แห่งชาติหมายเลข ๒
สหรัฐอเมริกา - NARA

THE K★REAN WAR

๒๖

เจ็ดทศวรรษ
เล่าใหม่
ทหารไทย
ในสมรภูมิเกาหลี

๑๑๐

“จีปาเกะ”
COMBAT
SUIT

๑๒๔

Foto Essay
Long Live the Kims

๑๓๘

รวมชาติด้วย
ภาพยนตร์สงคราม
ความฝันของ
วงการภาพยนตร์
เกาหลีใต้
ตลอด ๓ ทศวรรษ

ภาพของ สมฤดี เกาฏีระ มอบให้ ธงชัย ลิขิตพรสวรรค์ สารคดีได้รับอนุญาตให้นำมาเผยแพร่

ข้ามเวลา

พอเข็มนาฬิกาเดิน ตึก ตึก ตึก ผ่านเลข ๑๒ ของกลางตึกคืนวันที่ ๓๑ ธันวาคม ก็ถือว่าเราได้ก้าวข้ามจากอดีตสู่ออนาคตกันแล้ว

คือจากปีเก่า ๒๕๖๓ มาเป็นปีใหม่ ๒๕๖๔

หลายคนอยากู๊มู๊มากว่าจะเกิดอะไรขึ้นในปีหน้าหรืออนาคตข้างหน้า เพราะปีที่ผ่านมาช่วงนี้มีความไม่แน่นอนต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายเหลือเกิน

แต่เคยคิดไหมว่าถ้ามีโทมัสซินย้อนเวลาไปได้ อยากกลับไปเปลี่ยนอะไรในปีที่ผ่านมาหรือในอดีตให้มันดีกว่านี้บ้าง ถ้าใครเป็นแฟนซีรีส์เกาหลี จีน หรือญี่ปุ่น จะพบว่าซีรีส์ดัง ๆ หลายเรื่องใช้พลอต "ข้ามเวลา" กันมากมาย ซึ่งของไทยก็ไม่น้อยหน้ากับละครดั่งอย่าง *บุพเพสันนิวาส* เมื่อหลายปีก่อน (และกำลังจะมีภาค ๒ ในปี ๒๕๖๔ นี้)

จะเป็นอย่างไรถ้าคนยุคปัจจุบันย้อนกลับไปในยุคอดีต ในช่วงการเปลี่ยนแปลงสำคัญของบ้านเมือง สงคราม ภัยพิบัติ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ฯลฯ หรือแม้แต่เหตุการณ์สำคัญในชีวิตส่วนตัวของตัวเอง

หรือจะเป็นอย่างไรถ้าคนยุคอดีตข้ามเวลามายุคปัจจุบัน หรือคนยุคนี้นข้ามเวลาไปยุคอนาคต

ในซีรีส์ข้ามเวลานอกจากตัวละครจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของผู้อื่น วัฒนธรรม ข้าวของเครื่องใช้ ที่ต่างออกไปจากความคุ้นเคย ซึ่งเขาต้องใช้เวลาปรับตัวและเรียนรู้ที่จะอยู่กับโลกใบใหม่แล้ว

โจทย์สำคัญของทุกเรื่องคือการกระทำของเขาจะเปลี่ยนแปลงอะไรในโลกนั้นได้หรือไม่ และจะส่งผลกระทบต่อโลกที่เขาจากมา

ในกรณีของการย้อนเวลาจากปัจจุบันไปอดีต (หรือจากอนาคตกลับมาปัจจุบันก็เหมือนกัน เพราะปัจจุบันของเราคืออดีตของคนอนาคต) บางพลอตเรื่องก็วางคิดว่าเปลี่ยนได้ แต่แค่เพียงสิ่งปลีกย่อยที่ไม่สลักสำคัญ แต่ปัจจุบันหรืออนาคตก็จะต้องยังคงเหมือนเดิมในภาพรวม ซึ่งแบบนี้ น่าขัดใจไม่น้อย เพราะสิ่งที่ไม่ต้องการ สุดท้ายแล้วทำอย่างไรที่จะเกิดผลลัพธ์เหมือนเดิมอยู่ดี โกงไม่ได้ อย่างการเกิดสงครามระหว่างมนุษย์กับหุ่นยนต์ในภาพยนตร์หรือซีรีส์แนวแอนิเมชันบางเรื่อง

บางพลอตก็วางคิดว่าเปลี่ยนได้ และอนาคตก็เปลี่ยนตามด้วย แต่จะเป็นอีกโลกหนึ่ง เรียกว่าโลกคู่ขนานที่เส้นเวลาแยกทางเดินกับเส้นเวลาเดิมที่เคยใช้ชีวิตผ่านมา และถ้ายิ่งพยายามย้อนไปแก้มดปมมากเท่าไร ก็ยิ่งยุ่งเหยิงอึ้งตึ้งนั่งมาก ขึ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเปลี่ยนอะไรเล็กน้อยแค่ไหนก็อาจเกิดผลที่คาดหมายไม่ได้ ผลคือ เลวร้ายกว่าเดิม กลายเป็น butterfly effect

บางพลอตก็วางให้เป็นการ "วนลูป" คือการที่คนปัจจุบันตัดสินใจย้อนไปเปลี่ยนแปลงอดีตทำให้เกิดผลลูกโซ่ต่อเนื่องต่าง ๆ มาถึงปัจจุบัน ซึ่งมาลงเอยก็คือปัญหาที่ทำให้เขาต้องย้อนกลับไปแก้ไขอดีตนั่นเอง นำประหลาดใจที่สรุปแล้วตัวเองก็คือต้นเหตุและปลายเหตุของเรื่องทั้งหมด วนเวียนเป็นวัฏจักร

ต้นทุนที่ตัวละครทุกคนมีติดตัว คือความรู้และศักยภาพจากโลกเดิม ที่พยายามนำไปช่วยเหลือหรือแก้ไขสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ แต่สิ่งสำคัญมากของการข้ามเวลา คือความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตในโลกใหม่

แต่ไม่ว่าโลกอดีตหรืออนาคต สิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลยคือธรรมชาติของมนุษย์ การต่อสู้ระหว่างความรักความเมตตา กับความโลภความเห็นแก่ตัว ความยุติธรรมกับอำนาจ/ผลประโยชน์ การสร้างความร่วมมือกับการใช้อำนาจกำลังบังคับ ปัญญากับความโง่เขลา ทั้งในฐานะปัจเจกชน องค์กร และสถาบัน

ปีใหม่ อนาคตใหม่ มาถึงแล้วแบบช้า ๆ แต่มันก็ผ่านวัน เดือน ปี ไปอย่างรวดเร็วยิ่ง

หวังว่าคุณผู้อ่านทุกท่านจะก้าวข้ามเวลาอย่างมีความสุขในทุกย่างก้าว และสมหวังกับทุกผลลัพธ์ที่คาดหมายครับ

สุวัฒน์ อัครไชยชาญ

บรรณาธิการบริหารนิตยสาร *สารคดี*
suwatasa@gmail.com

#สับคส สบฯ ชก วัชบี
ต่อชีวิตนิตยสารไปยาว ๆ

ฉบับหน้า
ไม้ใบใบ
กระแสรชีวิต
วิถีใหม่

ลุ่มพัด มิรุ ล่วงหน้า

จาร์กโรสสี
ลูกจีนโพ้นทะเล

ชีวิตจริงที่ยิ่งกว่านิยาย
ความผูกพันของเมล็ดข้าวกับการเดินทางภายในชีวิต
และจิตใจของครอบครัวหาญตระกูล
ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยทั้งในระดับท้องถิ่น
ระดับประเทศ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
เนื้อหากว่า ๔๐๐ หน้าบอกเล่าชีวิตของลูกหลานจีน
โพ้นทะเลสี่รุ่น สืบสาวร่องรอยจากเมืองไทยถึงเกาะไหหลำ
จากอักษรจาร์กในโรงสี ถึงเอกสารทางประวัติศาสตร์
และหลุมฝังศพของตระกูล

ก่อนที่จาร์กตัวอักษรจีนจะเลือนหาย
จากสายลมพัด...ที่มีรุ้ล่วงหน้า

ผลงานที่ใช้เวลากว่า ๕ ปี
ของ สุกัญญา หาญตระกูล
อดีตบรรณาธิการร่วมนิตยสาร *สารคดี* (๒๕๒๘-๒๕๓๔)
นักเขียนและคอลัมนิสต์ประจำกรุงเทพมหานคร
ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน
ราคาปก ๔๙๙ บาท
สมาชิกนิตยสาร *สารคดี* และวารสาร *เมืองโบราณ*
ซื้อเล่มแรกในราคา ๓๔๙ บาท
เล่มต่อไปเล่มละ ๓๙๙ บาท (วันนี้ถึงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๔)

ผลงานคุณภาพ
โดยสำนักพิมพ์สารคดี

มีจำหน่ายที่ร้านหนังสือริมขอบฟ้า และร้านหนังสือชั้นนำทั่วประเทศ
หรือสั่งซื้อได้ที่บริษัทวิริยะธุรกิจ จำกัด
๓ ซอยนนทบุรี ๒๒ ถนนนนทบุรี (สนามบินน้ำ)
ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทร. ๐-๒๕๔๔๗-๒๗๐๐ ต่อ ๑๑๑-๑๑๓ โทรสาร ๐-๒๕๔๔๗-๒๗๒๒
เช็คหรือธนาณัติ สั่งจ่ายบริษัทวิริยะธุรกิจ จำกัด ปณฝ. กระทรวงพาณิชย์ ๑๑๐๐๕

สั่งซื้อหนังสือออนไลน์ที่

Facebook: สารคดี-เมืองโบราณ-นายรอบรู้
Twitter: @sarakadeemag

ลงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ชนิด “เอาตัวเข้าแลก”

เมื่อได้รับมอบหมายให้เขียนงานสารคดีสักเรื่องหนึ่ง ก่อนลงมือเขียนผมมักถามตัวเองเสมอว่าเก็บข้อมูลมากพอหรือยัง

โดยทั่วไปแล้วนักเขียนจะไม่ลงมือเขียน ถ้ายังรวบรวมข้อมูลได้ไม่มากและยังไม่รู้จักเรื่องที่เขียนดีพอ

คำถามสำคัญซึ่งถือเป็นปัญหาโลกแตกอย่างหนึ่งคือ แล้วต้องเก็บข้อมูลแค่ไหนถึงจะพอ?

ตอบแบบเปรียบเทียบการเก็บข้อมูลกับการกินข้าว ผมจะรู้สึกว่าการเก็บข้อมูลมากพอก็ต่อเมื่อรู้สึก “อิ่ม”

ประโยคข้างต้นไม่ใช่การเล่นลิ้นแต่อย่างใด

คำถามต่อมาคือ แล้วแค่ไหนล่ะถึงจะ “อิ่ม” (ข้อมูล) เพราะความรู้สึกอิ่มของแต่ละคนไม่เท่ากัน

ถ้าเช่นนั้นพอจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ได้บ้างว่านักเขียนเก็บข้อมูลมากพอแล้ว

ผมมีเกณฑ์เฉพาะตัวคือดูว่าเก็บข้อมูลครบทุกประเภทหรือยัง การพิจารณาข้อมูลแต่ละประเภทเป็นเหมือนกับเช็กลิสต์ว่ายังตกหล่นอะไรหรือเปล่า

อธิบายอย่างกระชับ ข้อมูลในงานสารคดีแบ่งกว้าง ๆ เป็นสองประเภทคือ “ข้อมูลแห้ง” และ “ข้อมูลสด” ข้อมูล

แห้งคือข้อมูลที่มีคนทำมาก่อน ข้อมูลสดคือข้อมูลที่นักเขียนจะต้องค้นค้นลงพื้นที่ค้นหาให้ได้ด้วยตัวเอง ผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ สัมผัส หรือสังเกตการณ์ จากประสบการณ์ ผมจะรู้สึกอึดก็ต่อเมื่อได้เข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นที่จะเขียน

ยกตัวอย่างถ้าจะเขียนเรื่องหมู่บ้านทอกระจูดที่อยู่ติดป่าพรุควนเคร็ง นอกจากติดตามชาวบ้านเข้าไปตัดต้นกระจูดในป่าพรุแต่รุ่งเช้า ขนกระจูดขึ้นเรือแล่นตามร่องน้ำกลับมากทอเสื่อที่บ้าน ผมจะขอตัดต้นกระจูด แยกชิ้นป่า แล้วลองทอกระจูด เพื่อทดสอบว่ามันทำง่ายหรือยากแค่ไหน

หรือถ้าจะเขียนเรื่องไม้ไผ่ที่กำลังฮิตก็ต้องขอลองปลูก (เลี้ยง) ด้วยตัวเองคู่สักสองสามชนิด

การเก็บข้อมูลที่ยกตัวอย่างมาน่าจะอธิบายตามหลักวิชาการได้ว่ามันคือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participative observation) อธิบายด้วยภาษาบ้าน ๆ ก็น่าจะเป็นการเก็บข้อมูลแบบ “เอาตัวเข้าแลก”

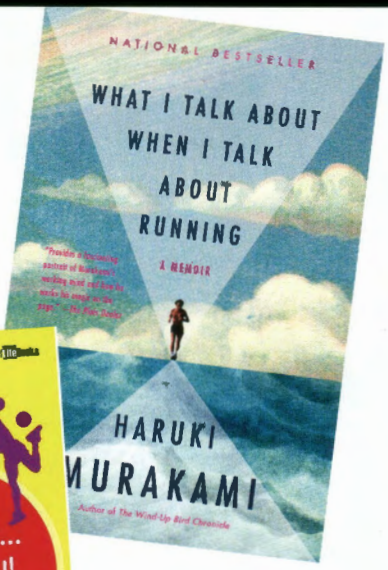
ที่ผ่านมามีพบว่าการเก็บข้อมูลวิธีนี้มักจะ “ทำงาน” หรือฉายแววเด่นในงานสารคดีกีฬา ยกตัวอย่างสกีโปโนนิยตยสาร

สารคดี ฉบับ ๓๔๒ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๖ ชื่อ “Born to be Runner มาราธอน ๔๒.๑๙๕ กิโลเมตร” ซึ่งก่อนเขียนงานผมไม่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับ พูดัง ๆ ว่าไม่เคยวิ่งระยะไกลเลย

หลังสืบค้นข้อมูลเอกสาร นัดสัมภาษณ์นักวิ่ง ลงพื้นที่สังเกตการณ์และถ่ายภาพตามงานวิ่งต่าง ๆ งบ ๆ เงิน ๆ อยู่กับการตามหารายละเอียดเพื่อเขียนสารคดี เรื่องที่คิดว่าเขียนยากที่สุดเรื่องหนึ่งจนได้ข้อมูลมาจำนวนหนึ่ง เช่น เรื่องการฝึกซ้อม ความรู้สึกเจ็บปวด ทรมานเหนื่อยยากตรากตรำ ตลอดจนความหลงใหลเหมือนติดยาจนต้องออกมาวิ่งทุกวัน แต่ผมก็ยังรู้สึกว่าตัวเองมีข้อมูลไม่มากพอ ไม่สามารถเริ่มเขียนงานได้

จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นตอนที่ผมตัดสินใจซื้อกางเกงวิ่งจากซุ้มขายสินค้าหน้างานวิ่งแห่งหนึ่ง การซื้อกางเกงคือสัญลักษณ์ของการตัดสินใจก้าวข้ามเส้นแบ่งเพื่อที่จะออกซ้อมและลงมือ (เท้า) วิ่งด้วยตัวเอง พุดได้อีกอย่างว่านักเขียนตัดสินใจเปลี่ยนสถานะของตัวเองจาก “คนนอก” เป็น “คนใน” ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ประสบการณ์และความรู้สึกของผู้เขียนเป็นข้อมูลประกอบการเขียนงานสารคดี

Sarakadee Magazine สารคดี

นอกจากข้อมูลแห้ง ข้อมูลสดจากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ ลงพื้นที่ ผมรู้สึกอึดอัดอย่างยิ่งกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ที่มากกว่านั้นคือการได้ข้อมูลพิเศษเฉพาะตัวมาใช้ในงานเขียนอันเป็นเหมือนผลพลอยได้

เช่นประโยค “ครึ่งทางแรกเราจะรู้สึกใจสั้น ขาอ่อนแรง โดยเฉพาะตอนถูกวิ่งแข่งไปที่ละคนคือช่วงสู่มเสี่ยงสูญเสียความมั่นใจ ครั้นผ่านพ้นช่วงวัดใจ ก็หันหน้าก้มตาทำหน้าที่ของตัวเองต่อไป ให้ก้าวต่อก้าว ลมหายใจต่อลมหายใจ เราจะรู้สึกเหมือนลอยเข้าเส้นชัยใน ๕๐๐ เมตรสุดท้าย ก้าวแรกของนักวิ่งหน้าใหม่ผ่านไปแล้ว!”

ยังมีตัวอย่างผลงานของนักเขียนบางท่าน เช่น *What I Talk About When I Talk About Running* ของ Haruki Murakami (แปลเป็นไทยในชื่อ *เกร็ดความคิดบนก้าววิ่ง* สำนักพิมพ์ ก้าวะเหยี่ สำนักแปล นพดล เวชสวัสดิ์) ความเรียงของนักเขียนและนักแปลนาม อุโฆษชาวญี่ปุ่นชิ้นนี้เล่าถึงความสนใจและการมีส่วนร่วมในการวิ่งระยะไกล เขาเขียนว่า “ความเจ็บปวดเป็นความจริงที่เลี่ยงหลบไม่ได้ แต่การทานรับความเจ็บปวดนั้นขึ้นอยู่กับตัวนักวิ่งเอง” และ “มันเป็นการสะสมเวลาหลายร้อยชั่วโมงหลายพันนาที เพื่อลิ้มรสความหอมหวานเพียงชั่วขณะที่ก้าวพ้นเส้นชัย”

หรือ “ช่วยกันเตะ...อย่าให้ตาย! บันทึกการละเล่น-ตามหาลีลาที่ถูกลืม” ของ คามิน คมนิย์ นักเขียนรางวัล นายอินทร์อะวอร์ดและรางวัลแว่นแก้ว ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสาร *สารคดี* ฉบับ ๒๕๑ เดือนมกราคม ๒๕๔๙ ผู้เขียนเล่าถึงสถานการณ์และความรู้สึกช่วงกลับมาเล่นตะกร้อหลังห่างเหินไปนานร่วม ๒๐ ปีไว้ว่า

“ภาพที่ผมไม่อยากให้ใครเห็น นักตะกร้อหน้าใหม่ท่าทางทะเล่ทะเล่า ลูกมาแต่ละทีดูลูกลีลุลูกน ทำลูกเสียลูกตก

เสียโดยมาก เตะโค้งข้างไร่หางเสีย ลูกแป่งาย ๆ ก็เตะเสียกระเด็นกระดอนไปไกล ขาเก่าคอยส่งเสียง--ไม่เป็นไร เอาใหม่ ด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม แต่ขาใหม่กลับหน้ามูย-เหมือนหงุดหงิดไม่ได้ตั้งใจ (เย็นนึ่งวงตะกร้อดูน่าเบื่อพิลึก) ไม่ถึงกับติดประมาทว่าตะกร้อนั้นเล่นง่าย แต่ผมก็ไม่คาดคิดว่าจะยากเย็นถึงเพียงนี้”

ในกระบวนการทำงานสารคดี ผมให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่เช่นเดียวกับการสืบค้น

นักเขียนสารคดีต้องรู้จักเข้าหาผู้คน เรียนรู้ที่จะเก็บข้อมูลแห้ง สด สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ นำมาร้อยเรียงเป็นสารคดีที่น่าอ่าน

ผลงานที่ออกมาคือปลายทางสะท้อนการทำงานหนักของคนทำสารคดี ๓

สำรวจตีป่าใหม่
ด้วย **จอห์นไฟ** ธรรมชาติ

แรกพบ “รักแรกพบ” รู้สึกคล้ายได้เห็นดอกไม้ไฟเบ่งบาน

หลายปีหลัง “พลุ-ดอกไม้ไฟ” ที่เคยเป็นสีสันคืนวันสงท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่กลายเป็นผู้ต้องหา “ภัยสิ่งแวดล้อม” เมื่อมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าหลังความงามยามประกายไฟหลากสีแตกกระจายบนแผ่นฟ้าราตรี เพียงไม่กี่วินาทีดับลง ได้ทิ้งฝุ่นเป็นมลภาวะทางอากาศ ไม่เพียงแต่พลุที่ก่อมลพิษ ปล่อยพลุและบรรจุ ภัณฑ์กระดาษแข็งและพลาสติกก็เป็นขยะที่ก่อเกิดมลพิษซ้ำซ้อน สีสันความสนุกชั่วคราวจึงไม่น่าเหมาะแล้ว กับยุคที่ชาวโลกต้องให้ความสำคัญเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นเร่งด่วน

ถิ่นกำเนิดของดอกไม้สีเหลืองทองนี้มาจากออสเตรเลีย ชื่อวิทยาศาสตร์ *Xanthostemon chrysanthus* (F. Muell.) Benth. ผสมคำจากภาษากรีกโบราณ “xanthos” หมายถึงเหลือง, “stemon” หมายถึงหลอดของเกสรตัวผู้, “chrysos” หมายถึงทองคำ และ “anthos” หมายถึงดอกไม้

เจ้าช่อดอกพุ่มที่ออกเป็นกระจุกตรงปลายกิ่ง เมื่อบานเต็มที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางเกือบ ๕ เซนติเมตร แต่ละช่อประกอบด้วยดอกย่อยมากมาย โคนเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็นกลีบดอกหนา-แข็งหักกลับ

เส้นหรืออยู่ตรงใจกลางดอกที่มีเกสรตัวผู้จำนวนมากโผล่พ้นกลีบ ลักษณะพุ่มย่อยเป็นเส้นเหลืองเด่นที่ พันดอกทำให้ดูคล้ายพลุกระจาย และก้านช่อดอกที่ยาว-ตั้งตรงนั้น เมื่ออยู่ในมือก็คล้ายถือด้ามดอกไม้ไฟ

ในวันที่ “พลุ-ดอกไม้ไฟ” ไม่เหมาะกับการเฉลิมฉลองอีกต่อไป

พืชที่มีสีสันและความงามอย่าง “รักแรกพบ” อาจช่วยให้อื่นเรื่อง ๓

ความรู้สึก ฤกษ์แจสู่ความเข้าใจ

กามกลางสถานการณ์บ้านเมืองที่นับวันจะเข้มข้นรุนแรงทั้งปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิดและสถานการณ์การเมือง คนส่วนใหญ่ตกอยู่ในภาวะหดหู่ มีดমন เศร้าหมอง หรือโกรธแค้น ดูเหมือนเราต้องการเครื่องมือคลี่คลายสภาพอารมณ์เหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง

การให้ความเข้าใจหรือ empathy สามารถช่วยได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการเข้าใจจากมุมมองของผู้ที่ได้รับผลกระทบ มิใช่มุมมองหรือความรู้สึกของผู้มอง

ในแวดวงจิตวิทยา มักนำภาพภูเขาน้ำแข็งมาเปรียบเทียบว่าเป็นแผนที่หรือจักรวาลในจิตใจมนุษย์ ยอดภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พ้นน้ำเพียงน้อยนิดเสมือนพฤติกรรมหรือภาษากายที่เรามองเห็นหรือสัมผัสได้ เช่น รอยยิ้ม หายใจแรง สวมภูเขาน้ำแข็งขนาดใหญ่ใต้น้ำประดุจโลกภายในที่เรามองไม่เห็น ซึ่งเป็นส่วนขับเคลื่อนชีวิตเรา ประกอบด้วยความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อ ทักษะคิด ความปรารถนาหรือความต้องการด้านจิตใจ และตัวตนหรือจิตวิญญาณที่ทำให้คนคนนั้นมีพลังชีวิต

ภายใต้แผนที่จิตใจนี้ ความรู้สึกสำคัญยิ่งในฐานะปรากฏการณ์แรกหรือฤกษ์แจที่ไขประตูสู่สิ่งที่อยู่ลึกกลงไปในชั้นต่าง ๆ โดยหากรับรู้ว่าเป็นสถานการณ์นั้น ๆ เราารู้สึกอย่างไร ก็จะสามารถค้นหาความต้องการที่ซ่อนอยู่ได้ เช่น ใน

สถานการณ์การเมืองเช่นนี้เรารู้สึกเครียด เราอาจต้องการความสงบสุข หรือรู้สึกโกรธเพราะต้องการความเคารพและความเท่าเทียม เป็นต้น

มีผู้เปรียบเทียบว่าความรู้สึกเป็นเสมือนกลิ้งดอกไม้ที่นำไปสู่ดอกไม้คือความต้องการ ซึ่งในที่นี้หมายถึงความต้องการสากลของมนุษย์ทุกคนทั่วโลก เช่น ความรัก ความสงบสุข ความปลอดภัย ความมั่นคง การยอมรับ การรับฟัง ความยุติธรรม ศักดิ์ศรี เป็นต้น

เมื่อคนคนหนึ่งรับรู้ความรู้สึกและความต้องการของตัวเองในสถานการณ์นั้น ๆ ได้ ก็จะนำไปสู่การแสวงหาวิธีตอบสนองตามแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ของตนเอง เช่น เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการยอมรับ บางคนใช้วิธีทำความดี ขณะบางคนใช้วิธีการทำงานหาเงินมาก ๆ เพื่อสร้างควมร่ำรวย เป็นต้น หรือหากรู้ความต้องการแต่ตระหนักว่ามีอาจสนองความต้องการนั้น ก็จะทำมาสู่การไว้อาลัยหรือปล่อยวางได้

ในมุมของการเข้าใจผู้อื่นหรือ empathy นั้น การรับฟังจะเป็นฤกษ์แจเปิดประตูไปสู่หัวใจของคนคนนั้น และการรับฟังที่จะทำให้เราเข้าใจอีกฝ่ายอย่างลึกซึ้ง รวบรวมเข้าไปนั่งอยู่ในใจเขา คือการฟังโดยใส่ใจภาษาท่าทางและคาดเดาความเป็นไปได้ว่าอีกฝ่ายน่าจะรู้สึกและต้องการอะไร

บทฝึก
“ให้ความ
เข้าใจ”
กับเคอะ:

- เพิ่มคลังคำความรู้สึก เช่น รัก ชอบ พอใจ ประทับใจ เศร้า เหนง โกรธ รำคาญ หงุดหงิด ไม่พอใจ ฯลฯ
- เพิ่มคลังคำความต้องการ เช่น ความรัก ความสุข ความภูมิใจ กำลังใจ แรงบันดาลใจ การยอมรับ ความมั่นคง ความปลอดภัย การอยู่รอด ความยุติธรรม ฯลฯ
- จัดบันทึกเหตุการณ์กระทบใจ จากนั้นใคร่ครวญค้นหาความรู้สึกและความต้องการในสถานการณ์นั้น ๆ
- ฟังรับฟังเรื่องราวของผู้อื่นและใคร่ครวญว่าเขาหรือเธอน่าจะรู้สึกอย่างไร ต้องการอะไร จากนั้นทวนถามเพื่อให้อีกฝ่ายรับรู้ที่เราใส่ใจว่า
  - กำลังรู้สึก (เศร้า) ใช่ไหม
  - อยากได้/ต้องการ (ความรัก) ใช่ไหม

สำหรับเพื่อ

แต่เนื่องด้วยเรามีโอกาสมองเห็นสิ่งที่อยู่ในใจของอีกฝ่ายได้ ขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้เขา รู้สึกว่าเราใส่ใจและให้เกียรติคือถามทวนเพื่อให้เขาใคร่ครวญโลกภายในของตนเองและให้คำตอบ เช่น “รู้สึกอึดอัดมากใช่ไหม” หรือ “ต้องการความจริงใจใช่ไหม” เป็นต้น สิ่งสำคัญ

ไม่ใช่การเดาถูกหรือไม่ แต่อีกฝ่ายจะรู้สึกว่าเราเป็นผู้ฟังที่ใส่ใจความรู้สึกและความต้องการของเขา จึงอยากเล่าหรือระบายความในใจ หรือบางครั้งการรับฟังเช่นนี้จะเป็นตัวช่วยให้ผู้ที่กำลังเผชิญปัญหาได้ใคร่ครวญและค้นหาความรู้สึกความต้องการของตนเองได้

การฝึกสัมผัสกับความรู้สึกจึงเป็นกุญแจเปิดประตูให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่น ซึ่งทำให้เราและคนรอบข้างสามารถอยู่กับตัวเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความเข้าใจอกเข้าใจกันมากกว่าที่เคยเป็นมา ๓

ลึบทำไม ทำไมลึบ

ลึบหรือยากลึบมักลึบจำ อยากจำ กลับลึบ เป็นปัญหาสำหรับหลายคน จะหนักหน่อยก็พวกที่กำลังเตรียมสอบกับพวกอกหักรักคุด

เชื่อกันมานานว่าการลึบเป็นข้อจำกัดหรือความบกพร่องของสมองที่ไม่อาจจดจำเรื่องราวได้หมด ทฤษฎีหลักทางจิตวิทยากล่าวถึงเรื่อง "การลึบ" ว่ามีสองแบบด้วยกัน คือ หนึ่งนั้นเป็นแบบ "ผู้พังสลายหาย (decay)" ซึ่งเปรียบเทียบกับง่าย ๆ ว่า คล้ายกับการเขียนอะไรไว้บนผืนทราย พอน้ำมาก็ย่อมจะลบเลือนโดยง่าย ความทรงจำระยะสั้น ๆ มักเป็นแบบนี้

กรณีนี้เซลล์สมองที่สร้างเครือข่ายความจำจะเปรียบได้กับทราย ขณะที่น้ำทะเลก็คือเวลาที่คอยจะค่อย ๆ กัดกร่อนความทรงจำให้หดหายไป

การลึบอีกแบบคือลึบเพราะมีเรื่องมารบกวน (interference) เช่นเรื่องหรือข้อมูลคล้าย ๆ กันที่เกิดขึ้นก่อนขณะช่วงเวลานั้น หรือหลังจากเรื่องที่เราต้องการจำเกิดขึ้น อุปมาสำหรับกรณีนี้ก็คือหากเขียนอะไรไว้บนผืนทรายแล้วมีเด็กชน ๆ มาเขียนทับหรือขีด ๆ เขียน ๆ ตัวอักษรจนทำให้อ่านยากหรืออ่านไม่ออก

กระบวนการแบบนี้ยังใช้อธิบายเรื่องความจำแบบผิดเพี้ยนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เพราะมีตัวรบกวนเยอะ เช่น กรณีเกิดอาชญากรรมรุนแรง ความทรงจำของเหยื่อในเหตุการณ์บางครั้งก็เชื่อได้ยาก เพราะมีปัจจัยรบกวนมาก โดยเฉพาะอารมณ์ความรู้สึกขณะนั้นที่ไม่ปกตินัก

มีทฤษฎีแปลก ๆ ที่ฟังดูไม่น่าเชื่อ แต่กลับมีหลักฐานสนับสนุนมากขึ้นทุกทีว่า สมองอาจมีสถานะแบบตั้งมาจากโรงงานคือท้องแม่แล้วทำให้ลึบเป็นหลัก...ไม่ใช่ให้จำ แต่หากอยากจะทำนาน ๆ ก็ต้องใส่ความพยายามเข้าไป เช่นทำซ้ำ ๆ และสมองมีระบบที่ละเอียดลึกซึ้งในระดับโมเลกุลที่ช่วยให้เกิด "การลึบ"

การจำกับการลึบจึงไม่ได้เป็นกระบวนการแบบตรงกันข้าม แต่ทำงานร่วมกันอย่างละเอียดอ่อน ดังจะเล่ารายละเอียดต่อไป

เรื่องการจำกับการลึบดูจะเป็นของคู่กัน ขนาดที่นักวิจัยบางคนยื่นกรานตามผลงานวิจัยว่า ทุกสปีชีส์ที่มีระบบความจำนั้นล้วนแล้วแต่ลึบเป็น ไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตแบบง่าย ๆ หรือสลับบัซซันเพียงใดก็ตาม

รอน เดวิส นักวิจัยของสถาบันวิจัยสคริปป์สในรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ทำวิจัยโดยใช้เซลล์รูปเห็ดในสมองแมลงหวี่และดีฟิมพีโน ค.ศ. ๒๐๑๒ เขาต้องการดูปฏิกิริยาของสารสื่อประสาทโดพามีน (dopamine) ว่าส่งผลอย่างไรกับเซลล์รูปเห็ดที่เชื่อมต่อกับเซลล์ประสาทอื่นอย่างหนาแน่น

เซลล์พิเศษดังกล่าวใช้เก็บข้อมูลความจำเรื่องกลิ่นและข้อมูลประสาทสัมผัสอื่น ๆ ของแมลงหวี่

เขาพบว่าสามารถฝึกแมลงหวี่ให้จดจำและผูกโยงกลิ่นบางอย่างเข้ากับการช็อกด้วยกระแสไฟฟ้าได้ คล้าย ๆ กับการทดลองสุนัขกระดิ่งแล้วสุนัขน้ำลายไหลอันโด่งดัง แต่ในที่นี้คือหากได้กลิ่นจำเพาะจะโดนไฟฟ้าช็อก จึงต้องบินหนีหรือหาทางออกจากบริเวณดังกล่าว เมื่อศึกษาต่อไปก็พบว่าการช็อกดังกล่าวกระตุ้นให้เซลล์ประสาทอื่น ๆ ผลิตโดพามีนส่งไปยังเซลล์รูปเห็ด

กระบวนการนี้เองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความทรงจำขึ้น แต่ไม่ยาวนานแค่วันเดียวก็จะลึบ (รูปแบบความจำมีแบบระยะสั้นกับระยะยาว) เรื่องที่น่าสนใจก็คือ หากตัวกระตุ้น (ในที่นี้คือ

สำนักงานส่งเสริมวิ
การศึกษาระดับสูง
ของประเทศไทย

สำนักงานส่งเสริม
การศึกษาระดับสูง
ของประเทศไทย

กลืน) ลดลงเรื่อย ๆ โดพามีนกลับจะกระตุ้นให้เกิดการลืมขึ้น

โดพามีนจึงมีหน้าที่สองแบบพร้อม ๆ กัน คือ ทำให้จำได้ และทำให้ลืม

การทดลองในหนูยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า การกระตุ้นให้เกิดการสร้างเซลล์สมองใหม่ ๆ มากขึ้นมีส่วนทำให้เกิดการลืมมากขึ้น ในทางกลับกันหากไม่มีการสร้างเซลล์สมองใหม่ ๆ การลบความจำจะน้อยลง

เรื่องนี้ยังไม่แน่ชัดว่าเกิดกับคนด้วยหรือเปล่า แต่ชัดกับสมมุติฐานที่นักประสาทวิทยาตั้งไว้คือ เซลล์สมองมากขึ้นควรจะจำได้ดีขึ้น แต่ทำไมกลายเป็นลืมมากขึ้นไปได้!

สมมุติฐานตอนนี้ก็คือการมีเซลล์สมองใหม่ ๆ เชื่อมต่อกับเซลล์สมองเดิมที่มีอยู่ก่อนหน้าเพื่อสร้างวงจรการสื่อสารประสาทในสมองอาจมีส่วนทำให้เข้าถึงข้อมูลยากขึ้น แม้ว่าอาจจะลืมเซลล์สมองไว้ทำงานมากขึ้นหรือช่วยประมวลผลข้อมูลได้เร็วขึ้นก็ตาม

ในหนูพบว่าสมองส่วนฮิปโปแคมปัส (hippocampus) เกี่ยวข้องกับความจำอย่างแนบแน่น แต่ที่น่าสนใจคือฮิปโปแคมปัสไม่ใช่ตำแหน่งเก็บความทรงจำระยะยาว นักวิจัยมองว่าความทรงจำจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อใช้กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดได้ จึงจะช่วยให้สิ่งมีชีวิตอยู่รอดได้ดี

ข้อมูลใหม่ที่เข้ามาจึงเก็บไว้ชั่วคราวที่ฮิปโปแคมปัสก่อนจะโดนข้อมูลใหม่กว่าทับลงไปเรื่อย ๆ แต่หากข้อมูลนั้นมีประโยชน์ เอาไปใช้งานได้จริง ๆ ก็จะต้องมีกระบวนการระลึกหรือดึงมาใช้ ผลของการทำแบบหลังนี้เองที่เปลี่ยนความทรงจำแบบระยะสั้นให้กลายเป็นระยะยาวและเก็บไว้ที่สมองส่วนอื่นต่อไป

นักวิจัยเชื่อว่ากลไกแบบนี้เกิดกับสมองของคนเราเช่นกัน

ทำไมสมองจึงมีวิธีการทำงานแบบนี้

นักวิจัยตั้งสมมุติฐานว่า การที่สมองจดจำได้แม่นยำเกินไปจะทำให้ตกอยู่ในภาวะ “เหมาเจาะเกิน (overfit)” คำนี้ยืมมาจากแวดวงปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence) โดยใช้อธิบายแบบจำลองคณิตศาสตร์ที่เข้าได้กับข้อมูล “ดีจนเกินไป” ทำให้เกิดผลลัพธ์คือโมเดลดังกล่าวจะหมดความสามารถในการทำนายเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น หากมีข้อมูลแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมภายหลัง

เรียกว่าติดกับอยู่กับที่จนทำงานต่อไม่ได้นั่นเอง

การที่คนลืมเลือนรายละเอียดข้อมูลไปบ้างจึงช่วยให้เราวางแผนอนาคตได้ดีขึ้น เพราะช่วยดึงเนื้อหาสาระหรือใจความหลัก ความเหมือน ความต่าง โดยภาพรวม ฯลฯ โดยไม่ยึดติดกับรายละเอียดมากเกินไป ทำให้รับมือกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ดีหรือแย่ในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

กลยุทธ์การใช้ข้อมูลตั้งต้นแบบ “หลวม ๆ” เช่นนี้ ทำให้ได้กลยุทธ์แบบอวม ๆ กว้าง ๆ ออกมาเช่นกัน

หลักฐานสนับสนุนเรื่องนี้ก็คือ มีการศึกษาในผู้ป่วยที่มีภาวะความจำแบบพิเศษเรียกว่าเฮซแซม (HSAM, highly superior autobiographical memory) คนกลุ่มนี้จดจำรายละเอียดในชีวิตได้ดีระดับที่บอกได้ว่าวันไหนแต่งตัวชุดไหนเลย นำทิ้งสุด ๆ!

แม้ว่าจะมีความทรงจำดีเลิศขนาดนี้ แต่กลับไม่สามารถนำความสามารถเหล่านี้มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เพราะมีแนวโน้มจะกลายเป็นคนย้ำคิดย้ำทำมากกว่าคนทั่วไป

นี่เองเป็นผลลัพธ์ของอาการ “เหมาเจาะเกิน” ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในคน! เพราะพวกเขาจมอยู่กับข้อมูลจำเพาะบางอย่างจนไม่สามารถดำรงชีวิตแบบปกติได้

ผู้ป่วยอีกแบบหนึ่งที่แทบจะตรงกันข้ามกับพวกเฮซแซมก็คือพวกเอสแดม

(SDAM, severely deficient autobiographical memory) คนกลุ่มนี้จะไม่สามารถเรียกคืนรายละเอียดความจำเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เคยเกิดขึ้นในชีวิตคือจำได้แบบคร่าว ๆ แต่จำรายละเอียดไม่ค่อยได้ ข้อเสียก็คือจะจินตนาการความเป็นไปได้ในอนาคตแบบต่าง ๆ ไม่ออกเช่นกัน

แต่พวกเอสแดมจะมีข้อดีคือคิดอะไรในเชิงนามธรรมได้ดีเป็นพิเศษ และคิดแก้ปัญหาในภาพรวมที่ไม่ต้องลงรายละเอียดได้ดีมาก

การศึกษาเรื่องพวกนี้อาจมีประโยชน์กับผู้ป่วยหลาย ๆ โรคที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำ เช่นโรคอัลไซเมอร์ (สูญเสียความทรงจำ) หรือ PTSD (มีความผิดปกติหลังประสบเหตุการณ์ร้ายแรง) ด้วย เช่น มีรายงานว่าคนที่เจ็บป่วยหลังเจอเหตุการณ์ร้ายแรงในชีวิตมักเป็นพวกที่เก็บกอดความทรงจำบางอย่างได้ดีเป็นพิเศษ

นอกจากนี้ยังพบอีกด้วยว่า การนึกถึงความทรงจำแย่ ๆ ซ้ำ ๆ ยังทำให้เกิดความผิดปกติได้ เช่น ทำให้เป็นโรคจิตเภท (Schizophrenia) การลืมเลือนได้จึงเป็นกลไกป้องกันตัวเองที่สำคัญมาก

นักประสาทวิทยาเริ่มเชื่อกันมากขึ้นว่าประโยชน์ที่แท้จริงของความทรงจำได้แก่ช่วยให้เราปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ตรงหน้าที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วได้ดียิ่งขึ้น ช่วยให้ใช้ความรู้ที่มีอยู่รับมือกับสถานการณ์ตรงหน้า โดยอาศัยการสกัดหลักสำคัญของแต่ละเหตุการณ์ก่อนหน้า ไม่เอารายละเอียดมาให้รกกรุง

การลืมจึงอาจไม่ได้เป็นความบกพร่องของการทำงานของสมอง แต่อาจเป็นกลไกสำคัญแบบหนึ่งที่ช่วยให้เราแต่ละคนก้าวต่อไปข้างหน้าได้ดีขึ้น ๓

“กรอมา” ในศตวรรษที่ ๒๑

ก่อนยุคโรคโควิด-๑๙ ระบาด นักท่องเที่ยวและผู้หลงไหลปราสาทหินในกัมพูชาช่วยกันค้นคว้ากับ “กรอมา” (กรูมา/Kramaic/Khmer scarf) “ผ้าพันคอทอมือ” ที่มีลวดลายสองสีวางตัดกันเป็นตารางเล็กๆ เป็นอย่างดี

ถึงแม้จะได้ชื่อว่าเป็น “ผ้าพันคอทอมือ” แต่นอกจากจะพันรอบคอ กรอมายังไปปรากฏอยู่ตามส่วนต่างๆ ของร่างกายนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะศีรษะ (ใช้โพก/คลุม) และข้อมือ (ใช้พัน)

ส่วนชาวกัมพูชา พวกเขาใช้ผ้าผืนนี้แบบ “อเนกประสงค์” ไม่ว่าจะห่อของ พันคอ โพกหัว หนุนอาบน้ำ กระทั่งยังเป็นก้อนแล้วปาใส่กันในเกมที่เรียกว่า “Cha-ol Chong”

“กรอมา” ของที่ระลึกพื้นเมืองธรรมดา จึงมีประวัติศาสตร์และ “ความหมาย” ที่เคลื่อนไปตามยุคสมัย

ถึงตอนนี้ นักประวัติศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องผ้าเขมรยังไม่สามารถฟันธงไปได้ว่ากรอมาเริ่มกำเนิดเมื่อใด มีเพียงข้อสันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และพัฒนามาจากการรับอิทธิพลเรื่องผ้าจากพ่อค้าอินเดีย

คล้ายกับไทยที่มี “ผ้าขาวม้า” (ที่ไม่ได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับเรื่องของ “สีขาว” และ “ม้า”) โดยสันนิษฐานว่ารับแนวคิดการใช้ผ้า “กะมัรบันด์” (karma band-“พันเอว”) มาจากพ่อค้าชาวเปอร์เซีย เพียงแต่มีขนาดผืนและตารางที่ใหญ่กว่า

กรอมาเขมร แต่โดยทั่วไปใช้งานแบบ “อเนกประสงค์” เช่นกัน

“ผ้าขาวม้า” กับ “ผ้ากรอมา” เกี่ยวข้องกันหรือไม่ กรอมาเป็นบรรพบุรุษผ้าขาวม้าไทยหรือไม่ จึงต้องค้นคว้ากันต่อไป

ทั้งนี้วิธีทอกรอมาของกัมพูชาดั้งเดิมจะนำเส้นด้ายจากฝ้ายแช่น้ำขาวขั้ว ๒-๓ วัน ส่วนหนึ่งนำไปย้อมสีแดง น้ำเงิน หรือดำ แล้วนำมาทอสลับกับเส้นด้ายสีขาวใช้เวลาไม่กี่วันจะได้กรอมามาตรฐาน (ยาวประมาณ ๗๐ นิ้ว กว้างประมาณ ๑๐ นิ้ว)

กรอมาในกัมพูชาส่วนมากจึงมีสีขาวสลับแดง ชาวสลัมน้ำเงิน และชาวสลัมดำ

ในอดีตกรอมายังแสดงสถานะสังคม โดยคนร่ำรวยจะใช้กรอมาผ้าไหม ขณะที่ชาวบ้านทั่วไปใช้ผ้าฝ้าย ถึงขนาดมีค่านิยมที่ว่าสตรีกัมพูชาควรมีกรอมาไหมอย่างน้อยผืนหนึ่งสำหรับใช้ในงานพิธีสำคัญ ทั้งนี้กรอมาไหมยังใช้ในพิธีแต่งงานอีกด้วยในฐานะผ้าไหว้

สารพัดประโยชน์ขนาดนี้จึงมีคำกล่าวว่างกรอมาคือ “จิตวิญญาณ” ของสังคมกัมพูชา

แต่ในบางช่วงเวลา ความหมายและ “ภาพจำ” ของกรอมาก็แปรเปลี่ยน เช่นในยุคสงครามเย็น เมื่อระบอบเขมรแดง (ปี ๒๕๑๘-๒๕๒๒/ค.ศ. ๑๙๗๕-๑๙๗๙) ที่ชาวกัมพูชานับล้านคนในทุ่งสังหาร

ภาพ : cambodianess.com

(Killing Field) เพื่อสร้างสังคมคอมมิวนิสต์ในอุดมคติ] เจ้าหน้าที่รัฐในระบอบนี้ มีกรอมาส์แดงสลับขาวพันคอแทบทุกคน โดยมันถูกใช้สวมใส่พร้อมกับชุดย้อมดำที่แสดงสัญลักษณ์ของขบวนการในลักษณะเครื่องแบบเจ้าหน้าที่รัฐ

ในสายตาชาวโลก บางครั้งจึงนึกถึงฝ่ายชนิดนี้ในฐานะสัญลักษณ์ของระบอบการปกครองอันโหดร้าย

เมื่อเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การท่องเที่ยวเพื่อช้อปปิ้ง กรอมาที่ทอจากฝ้ายกลายเป็นของที่ระลึกราคาไม่เกินผืนละ ๑๐๐ บาท และเริ่มมีกรอมาที่ทอจากใยสังเคราะห์วางขายในท้องตลาด ส่วนที่ทอจากเส้นไหมราคาอาจสูงถึงผืนละกว่า ๖,๐๐๐ บาท (๒๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ)

บางครั้งกรอมายังกลายเป็นเครื่องมือในเชิงวัฒนธรรมและการเมือง ในปี ๒๕๖๑/ค.ศ. ๒๐๑๘ ก่อนการเลือกตั้งทั่วไป สมเด็จฯ ฮุนเซน และพรรคประชาชนกัมพูชา (Cambodian People's Party - CPP) ซึ่งเป็นพรรครัฐบาล จัดทำโครงการทอกรอมาที่ยาวที่สุดในโลก มีผู้เข้าร่วมทอ ๒.๓ หมื่นคน จนได้กรอมายาวถึง ๑,๑๔๙.๘๐ เมตร (๑.๑๔ กิโลเมตร)

แน่นอนฮุนเซนร่วมทอผ้าด้วย ขณะที่บุตรชาย (ฮุนมานี) ประกาศว่า “สถิติโลก” ที่ได้มา “เป็นของชาวกัมพูชาทุกคน”

ในช่วงต้นปี ๒๕๖๓ ที่โรคโควิด-๑๙ เริ่มระบาด กรอมายังมีบทบาทเมื่อเรือ

สำราญ Westerdam สัญชาติเนเธอร์แลนด์ที่มีความเสี่ยงว่าจะมีผู้ติดเชื้อบนเรือได้รับอนุญาตให้เข้าเทียบท่าที่เมืองสีหนุวิลล์ริมอ่าวไทย หลังถูกปฏิเสธการเข้าฝั่งจากรัฐบาลหลายชาติที่ไม่มั่นใจในการควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัส

ฮุนเซนผู้หวังจะส่งเสริมภาพลักษณ์กัมพูชาในฐานะชาติที่มีน้ำใจ ยอมให้เรือสำราญลำนี้เทียบท่า ได้มอบผ้ากรอมาให้แก่ผู้โดยสารทุกคน ซึ่งต่างแสดงความยินดีด้วยการโบกผ้า จนกลายเป็นภาพข่าวไปทั่วโลก (เหตุการณ์หลังจากนั้นกลายเป็นเรื่องใหญ่เมื่อปรากฏว่ามีผู้โดยสารจำนวนหนึ่งติดเชื้อโควิด-๑๙ จริง)

แน่นอน “กรอมา” เป็นหนึ่งใน “วัฒนธรรมร่วม” บนแผ่นดินใหญ่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยมีการพบการทอผ้าชนิดนี้ในแถบอีสานใต้ของไทยและบริเวณที่มีกลุ่มคนเขมรอาศัยอยู่ในภาคใต้ของเวียดนามด้วย (บริเวณปากแม่น้ำโขง)

สำหรับคนกัมพูชากรอมาจึงมีหน้าที่หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ สัญลักษณ์ทางการเมือง หรือกระทั่งเป็น “สินค้า” ในโลกทุนนิยม

แน่นอนว่ามีชายออนไลน์และจัดส่งได้ทั่วโลก ๓

สามารถติดตามอ่านวารสารใหม่ได้ที่

<http://libapp.rmutp.ac.th/newBook/?cat=10>

- ห้องสมุดเทเวศร์
- ห้องสมุดพระนครเหนือ
- ห้องสมุดโชติเวช
- ห้องสมุดพณิชยการพระนคร

